

Zkušenost a vědění

Když mluvíme o zkušenosti, máme obvykle na mysli zkušenost smyslovou, tedy co jsme uviděli, zaslechli, ucítili, ochutnali, nač jsme hmátli; senzualisté považují smyslové zážitky za základ všeho našeho vědění. Ale ono to zdaleka není tak jednoduše jednosměrné. Máme-li něco (nebo někoho) poznat (a poznat něco nebo někoho je přece také zkušenost), musíme o tom (o něm) už dříve něco vědět. I když jsme o tom (o něm) nevěděli vůbec nic (jak máme za to), už to, že jsme jej třeba poprvé ve svém životě uviděli a tak jsme ani nemohli poznat, co nebo kdo to je, někam jsme to (ho) přece zařadili, byť jen v mezích toho, co už známe, s čím nebo s kým jsme se už setkali. (Už poznat, že jsme nic nebo nikoho takového nikdy neviděli a neznali, nebo dokonce že nikdo takovou rostlinu nebo živočicha asi neviděl, protože její popis nevešel ve známost, předpokládá rozsáhlé vědomosti botanické nebo zoologické; a pokud přece takovou rostlinu nebo zvíře někdy někdo viděl, tak to je zjevně málo – vždyť ani nevěděl a neví, co to vlastně viděl, neví např., že to je něco zcela nového, dosud neznámého a nepopsaného.)

(Písek, 140920-1.)